

Cervantes català

Material base per a la conferència d'Argentona del 22/04/2005. La censura i el control d'impremta al segle XVI, i reflexions sobre el Cervantes que coneixem.

Jordi Bilbeny

INDICE

ALGUNES DADES IMPORTANTS SOBRE LA CENSURA I EL CONTROL D'IMPRESA AL SEGLE XVI	3
LLIBRES ORIGINALMENT EN CATALÀ, AMB TRADUCCIÓ OBLIGADA AL CASTELLÀ	5
LA PÀTRIA	6
HI VA HAVER DOS MIGUEL DE CERVANTES	8
ELOGIS DE CATALUNYA	9
RELACIONS AMB CATALUNYA	10
SERVENT CATALÀ	12
CERVANTES CITAT ENTRE ELS AUTORS DE LA NACIÓ CATALANA	14

ALGUNES DADES IMPORTANTS SOBRE LA CENSURA I EL CONTROL D'IMPRESA AL SEGLE XVI

- 1501.- "Decret o Encíclica de la Impremta" del Papa Alexandre VI.
- 1503.- Pragm tica dels Reis Catòlics sobre el control de les imprentes i estampació de llibres.
- 1515.- Papa Lleó X: Disposició suprema sobre la impressió de llibres (censura i concessió de llicències).
- 1524.- Climent VII: Butlla "Caena Domini" contra els llibres d'En Luter.
- 1527.- C dula Reial d'En Carles I que prohibeix "que es vinguin ni imprimeixin les relacions que va enviar En Cort s de les  ndies".
- 1528 a 1536.- Als Concilis de Bruges (1528), de Par s (1528), de Canterbury (1529) i de Colònia (1536) hom proclama la prohibició de tot llibre, paper, gravat, etc. que no hagi estat revisat per les autoritats competents.
- 1540.- Edicte d'En Carles V contra les publicacions de Luter, Wicleph, Huss, Melancthon, etc.
- 1540.- Primer  ndex expurgatori de llibres.
- 1543.- "Index librorum haereticorum", publicat pels teòlegs de la Sorbona, de Par s.
- 1548-49.-  ndex de llibres prohibits a Venècia (1548) i a Colònia (1549).
- 1556.- 21 de setembre: Reial C dula d'En Felip I (II de Castella) que prohibeix, entre d'altres matèries, la impressió dels llibres que tracten d'Am rica.
- 1556.- 9 d'octubre: Reial C dula de Felip I (II de Castella) per la qual s'ordena als oficials reials dels ports americans que reconeixin els llibres que arriben en els vaixells i que recullin els que es trobin a les llistes dels índexs de la Santa Inquisició.
- 1557.- Primer  ndex pontifici, de Pau IV.
- 1558.- 7 de setembre: Pragm tica d'En Felip I (II de Castella), per la qual es mana imprimir un Catàleg de tots els llibres prohibits a fi que siguin cremats públicament.
- 1560.- 14 d'agost: Reial C dula de Felip I (II de Castella) que reforça la de 1556.
- 1562.- Segon  ndex de Pau IV.
- 1564.-  ndex del Concili de Trento.
- 1566.- Sagrada Congregació de l'índex, formada per Pius V, amb Antonio Possio de secretari.
- 1569.- La República de Venècia accepta el Catàleg de Llibres Prohibits del Concili de Trento.
- 1570.- Edicte que obliga a aplicar l'índex a Flandes i als Països Baixos.
- 1573.- Al Concili de Milà, s'aprova fer complir l' ndex.
- 1585.- Sixte V augmenta l'autoritat de la Sagrada Congregació de l' ndex.
- 1586.- Publicació de l'índex a Lió.
- 1590.- Concili de Tolosa: nova formulació de regles per al control dels llibres.
- 1594.- Concili d'Avinyó: nova formulació de regles per al control dels llibres.

ALBERTO BLECUA (Manual de Crítica Textual), en parlar de la transmissió impresa escriu:

“Esment a part mereixen les edicions falsificades i contrafetes, IMPRESES AMB PEU D’IMPRESA I ANY DIFERENT AL VERITABLE, frau molt freqüent al segle XVII (p. 177)

Passa amb Guzmán de Alfarache, el Persiles d’En Cervantes, algunes comèdies d’en Lope de Vega, Tirso de Molina i Calderón de la Barca i “en general ab totes aquelles obres de gran èxit, per motius literaris o d’altre índole” religiosa o política, p. 177.

En Josep Guia també ha demostrat que la falsificació de l’autoria s’esdevé també al Tirant lo Blanc.

Diu En Blecua que “En tots aquests casos cal un coneixement molt profund dels impresos de l’època per poder determinar la data i el lloc d’impressió” (p. 177)

I avisa que “no s’han de confondre les impressions il·legals amb d’altres de perfectament lícites”.

I rebla: “Les queixes dels poetes [i escriptors en general] per deturpació de les seves obres, i pels furtus i les falses atribucions, sobrepassen en alguns casos el simple tòpic retòric” (p. 207)

Pel que fa a En Cervantes, també podem dir que no és conserva l’original de cap llibre, ni moltíssimes de les seves primeres edicions, que hi ha llibres amb dues versions totalment diferents, que la dedicatòria del Quixot al Duc de Béjar substitueix l’original, perduda. I que no s’han trobat mai més les edicions del Quixot de Barcelona i d’Anvers.

LLIBRES ORIGINALMENT EN CATALÀ, AMB TRADUCCIÓ OBLIGADA AL CASTELLÀ

1) Pere Antoni Beuter, pròleg a l'edició castellana de la *Historia de Valencia* (1546), Vg. *Renaixement a la Carta*, p. 134-136: “S’imprimí en llengua valenciana, com jo la composí”, però el llibre “era necessari proveir-lo de llengua castellana perquè fos entesa en els llocs on no entendrien la valenciana”. S’excusa de traduir l’obra, donat que “sent jo valencià natural i escrivint de València als seus regidors [en valencià, ara] escrigui en castellà, llengua estranya per València”, perquè havent vingut els diversos regnes d’Espanya “a una general i sola senyoria, excepte el regne de Portugal, sembla que al mateix temps requereix que siguin en tots una llengua comuna”.

2) Jeroni Pujades, pròleg a la *Crònica Universal del Principat de Catalunya* (1606): no va traduir el llibre al castellà com volien alguns, Vg. *Renaix. a la Carta*, p. 139-141: “Desitjaven alguns que fos aquesta obra escrita en llengua castellana, com aquella que és més estesa i entesa per les nacions estrangeres. Però no és estada possible altra cosa del que s’és fet”. És a dir que publica el primer volum en català, però tots els restants en castellà, tot i deixar dit que escriu en català “per no ser ingràt a la pàtria i nació” i perquè “els prelats, doctors, mestres i escriptors deuen acomodar-se al profit i utilitat dels súbdits, oynts, dexebles o lectors, no obstant sien murmurats, menyspressats y, com diu Sant Pau, excomunicats y anathematizats” i no fer com d’altres que usen la llengua castellana.

3) Onofre Manescal, Sermó (1603), no vol que s’imprimeixi en castellà, “del qual parer eren alguns, entenent que en llenguatge castellà avia de ser més comú i més apazible”. Ídem, p. 138. Els sermons següents són ja en castellà.

4) Lluís Ponç d’Icard, pròleg a l’edició castellana del *Llibre de les Grandeses de Tarragona* (1572), p. 136-37: “aquest llibre avia jo compostat, discret i savi lector, en llengua catalana”, però “coneixent el greuge que feia a aquesta ciutat, que per sola Catalunya el meu llibre fos fet [...] m’ha semblat traduir-lo al castellà, encara que jo hi estigui poc versat, no perquè tingui jo per millor aquesta llengua que la catalana ni que altres, sinó que com sigui jo natural de l’invictíssim rei Felip nostre Senyor, és més usada en tots els regnes”. I, sobretot, perquè “no es vol posar a perill de ser reprès i mal notat”. Insiteix al lector que el perdoni per escriure en llengua aliena, “puix ni jo podia servir-te d’altra manera, ni pagar l’obligació que tinc i dec a la meva pàtria, per la qual, segons Ciceró, no s’ha de témer cap perill”.

5) Francesc Tarafa, havia publicat, al 1552 el llibre *Dels pobles, rius y montanyes de Espanya*. Es va traduir al llatí, però “del text català no se’n sap res”, “Pròleg” d’Alexandre d’Armengol i de Pereyra, al llibre d’En Francesc Tarafa, *Crònica de Cavallers Catalans*, Asociación de Bibliófilos, Barcelona, 1952, vol. I, p. xvj. [Quadern meu, 1].

6) Martí de Vicià. A la Dedicatòria de las *Alabanzas de las Lengua Hebrea, Griega, Castellana y Valenciana* (València, Joan Navarro, 1574) demana al Senat que el “perdoni per haver passat aquesta obra del valencià al castellà; que per la mateixa causa hagué de passar la *Chronica de Valencia*, i el *Llibre de la Noblesa, Armes y Blasons*, i el *Llibre de Reclació dels dies calorosos de juliol*, que després d’haverlos compilat, en la traducció de tots ells tinguí altre tant treball solament per fer-los comunicables a moltes altres Provincias”, per bé que l’havia escrita en català perquè tots els qui parlen castellà “tornin a la seva llengua natural, que de la teta mamaren i no la deixin per cap altra del món, puix en la seva propietat a moltes excedeix”. Com diu En Joan Fuster, “redactà els originals en català i hagué de traduir-los per publicar-los”, *Hª del País Valencià*, III, p. 294.

Cf. Vicente Ximeno, *Escritores del Reyno de Valencia*, vol. I, p. 168 i Martín de Vicià, *Alabanzas de las lenguas*; Francisco Aguilar, València, 1877, p. 18.

7.- Segons En DIEGO ROMERO LUCAS, en parlar de les edicions en català del segle XVI: “És molt destacable el fet que han desaparegut quasi totalment les obres literàries impreses en aquesta llengua [catalana], a excepció d’algun certamen poètic en honor de la mare de Déu o d’algun sant”.

“A més, ni tan sols es reimprimeixen les grans obres d’autors valencians de finals del segle XV i principis del XVI, que tan presents va estar en els orígens de la impremta valenciana: Joan Roís de Corella, sor Isabel de Villena, Jaume Roig o el Tirant lo Blanc”; «La Impremta a València a la fi del segle XVI», *Del Tirant al Quixot. La imatge del Cavaller*; p. 99.

LA PÀTRIA

1737: Gregori Mayans escriu una biografia per a l'edició anglesa del Quixot de J. i R. Tonson. Mayans reconeix que “després de mort, moltes pàtries se l’afillen. Esquivias diu que és seu. Sevilla li nega aquesta glòria i la vol per a ella. Lucena té la mateixa pretensió. Cada una al·lega dret i cap no el té” (p. 7)
A cap de les ciutats anteriors no s’ha conservat rastre de la seva vida allà ni fama, ni descendents i ni els seus escriptors il·lustres l’hi esmenten.

Per En Mayans hi ha un silenci estrany sobre el seu lloc de naixement, perquè En Cervantes “com a molt va dir que era «hidalgo» sense afegir cap circumstància que indiqués el seu solar”

En Mayans escriu que “tinc per cert que la pàtria de Cervantes fou Madrid”, fonamentant-se en un poema seu del *Viatge al Parnàs*, que fa:

“A Dios, dige a la humilde choza mía.
A Dios Madrid”
I que conclou: “hoy de mi patria i de mi mismo salgo”

Però en un altre indret d’aquest mateix *Viatge*, escriu Cervantes:
“Estant jo a Valladolid portaren una carta a casa meva...”, amb la qual cosa la contradicció és patent.

Però el mateix que deia En Mayans per als altres pobles, serveix també per Madrid, perquè tampoc no hi ha res. De fet, avui dia, no hi ha ningú que esmenti Madrid ni cop a lloc de naixement, ni com a lloc de la seva família. I ja hem vist com ell mateix també deia ser de Valladolid.

És a dir: Cervantes va morir al 1616. Al 1737 feia només 119 anys de la seva mort.
100 anys després de morir, el seu primer i més documentat biògraf tampoc no sabia on havia nascut. O ho sabia, i per això va escriure el seu pròleg-biografia, però ja va sortir retocat.

També en una Informació feta a Alger davant fra Joan Gil, datada el 10 d’octubre de 1580, Cervantes assegura dues vegades que és “natural de la vila d’Alcalà de Henares, a Castella, i al present estant en aquest Alger, rescatat per marxar en llibertat”.

I en uns plets també de l’últim terç del s. XVI confirma que és fill de Còrdova. Però En Jean Canavaggio, a la seva biografia *Cervantes* (2003) afirma que “el seu silenci sobre els seus orígens cordovesos, la seva negativa a indicar el seu propi ofici esbossen una penombra que torba l’historiador” (p. 60)
Ara, a més de la dificultat de saber on havia nascut, per En Canavaggio “resulta impossible fer llum plena sobre les seves ascendències” (p. 50)

I a finals del segle XIX, al 1878, Nicolàs Díaz de Benjumea, publicava *La Verdad sobre el Quijote. Novísima Historia Crítica de la Vida de Cervantes*: Hi afirmava que una gran “varietat de passatges de les seves obres” han quedat “encoberts sota alguna disfressa”, sobretot “molts dels materials importants per a la formació de la seva biografia”. I assegura, sorprès que, tot i que “el més important per a escriure la seva vida, és donar compte del seu passat i família, no va voler deixar-ho consignat; encara més: tingué el propòsit deliberat de fer-ho així” (p. 2).
Amb la qual cosa reconeix que hi ha hagut una intenció deliberada a l’ocultació del seu passat.

Modernament, l’Andrés Trapiello, al seu llibre *Las Vidas de Miguel de Cervantes*, editada al 1993, diu que d’En Cervantes “és molt més el que ignorem del que sabem”. I sobre els seus orígens, apunta: “Aquesta dada tan senzilla, que Alcalà de Henares sigui la pàtria d’En Cervantes, ha costat segles de dilucidar-ho. Hi ha hagut disputes; els erudits s’han llançat ganivetades en els carrerons dels seus butlletins; alguns copiaren falses proves”.
Assegura que “la pàtria d’En Cervantes ha estat, successivament o al mateix temps, Alcàsser de Sant Joan, Consuegra, Sevilla, Lucena, Madridejos, Herencia, Madrid, Toledo, Alcalà de Henares...”.
I conclou: “Cervantes, que té bona memòria per als detalls exactes, no ens digué mai el nom del seu poble. De vegades, fins i tot, menteix sobre el seu origen i jura, per tal de beneficiar una causa o un veí, haver nascut a Còrdova.

“Es confessà sovint veí d’Esquivies, de Toledo, de Sevilla, de Madrid, però d’Alcalà d’Henares no diu res. Com el seu propi personatge Quixot, En Cervantes sembla haver velat el nom de la seva pàtria a fi que, en els segles venidors, se la disputessin tots els llocs de La Mancha”.

Que es com dir que algú ha amagat aquest lloc perquè en el futur se’l considerés castellà.

HI VA HAVER DOS MIGUEL DE CERVANTES

El que no es pot negar és que realment hi va haver algú de carn i ossos a Alcalà de Henares dit Miguel de Cervantes, però la biografia del qual no s'acorda en absolut amb la del nostre autor.

De la mateixa manera que, tal com s'ha demostrat, hi ha dos Cristòfors Coloms, un de genovès, plebeu, analfabet i llaner i un de català, noble, cultíssim i home d'Estat, també hi ha hagut un desdoblament en la personalitat d'En Cervantes.

Tenim el Cervantes documentat d'Alcalà de Henares, fill d'un pobre metge de poble que en el moment de la seva mort només tenia 3 llibres, i un Cervantes cultíssim, militar i vinculat a la Cort Reial.

D'acord amb els documents de l'època, la filla gran d'En Miguel de Cervantes, Isabel de Saavedra, era analfabeta (Canavaggio, 314).

Per l'Andrés Trapiello, amb prou feines sabem res del seus avis, "i encara amb moltes llacunes. Els seus avis materns foren llauradors d'Arganda, Aragamasilla, Barajas o algun altre poble proper a Madrid. Llauradors acomodats de l'època; és a dir, més aviat pobres" (p. 21).

En canvi, En Cervantes, a 21 de maig de 1590, envia un memorial al Consell d'Índies on demana "un ofici a les Índies, dels tres o quatre que al present estan vacants, que l'un és la comptadoria del nou Regne de Granada, o la Governació de la província del nou Regne de Granada, o la Governació de la província de Soconusco a Guatemala, o comptador de les galeres de Cartagena, o corregidor de la ciutat e la Paz", perquè el seu desig "és continuar sempre al servei de V. M. i acabar la seva vida com ho han fet els seus avantpassats" (Canavaggio, 224).

Així, segons En Trapiello, "Resulta difícil determinar si En Cervantes tingué, mentre estigué a Sevilla, tracte amb literats. Efectivament, els tingué amb llibres i això és cosa provada, perquè el seu nom apareix a la subhasta que es féu dels béns d'un bibliòfil i diletant, en què comprà «quatre llibrets daurats, de lletra francesa» i una *Vida de Santo Domingo*, tot per l'elevada suma de cinc-cents ducats, cent vuitanta-set mil maravedisos, més del doble del que la seva dona havia heretat de la seva mare. Què feia un home com Cervantes gastant-se els diners en aquests dos toquets luxosos? És una cosa que ens suspèn. No és fàcil imaginar-lo tan proper a aquest luxe, si la seva vida no distava de la misèria, ni de les fatigues, entre mossos de quadra, posaders barbàrics i hidalgos de no-res".

Segons En Jean Canavaggio, a qui costa moltíssim lligar tota la informació que té d'En Cervantes d'una forma lògica i amb ordre cronològic, "tal vegada arribi un dia en què es descobreixi que hi hagué dos Miguel de Cervantes" (p. 86).

ELOGIS DE CATALUNYA

Al *Persiles y Segismunda*, escriu: “els cortesos catalans, gent enutjada, terrible pacífica, suau; gent que amb facilitat dóna la vida per l'honra, i per defensar-les ambudes, s'avancen a si mateixos, que és com avançar-se a totes les nacions del món”.

Agustín de Amezúa, puntualitza: “De cap altra província d'Espanya ni dels seus habitants va escriure en Cervantes tants i tan colorosos elogis, que tal vegada siguin alguna cosa més que un tòpic literari, i responguin més aviat a records personals seus, a una íntima gratitud per esdeveniments ocorreguts en aquella ciutat o regió, de molt cars records per a ell, però que avui desconeixem totalment” (Cf. Amezúa, II, 351).

De Barcelona, en diu a les *Dues Donzelles*: “Els admirà el formós lloc de la ciutat i l'estimaren per la flor de les belles ciutats del món, honra d'Espanya, empara d'estrangers, escola de cavalleria, exemple de lleialtat”.

De València exalta “la grandesa del seu lloc, l'amenitat del seu entorn, i finalment tot allò que la fa formosa i rica sobre totes les ciutats, no només d'Espanya, sinó de tot Europa” *Quixot*, II, llibre III.

Lloa també la “formosa de les dones, la seva extremada netedat i graciosa llengua, amb què només la portuguesa pot competir en ser dolça i agradable”.

Per la qual cosa En Francesc Martínez i Martínez opini que “un fill d'aquesta terra no en prodigaria lloances majors” (St. Fco, Cervantes y Vcia., 45).

Per tot plegat, l'Américo Castro escriu que “és notable que la major atenció de Cervantes, i la seva simpatia, vagi cap a les regions no castellanès” (p. 230).

Ataca la persecució religiosa perpetrada per la monarquia castella en boca del morisc Ricot: “El que em té admirat és no saber per què se n'anà la meua dona i la meua filla abans a Berberia que a França, on podia viure com a cristiana”. Per A. Castro “sense cap mena de dubte, aquesta afirmació implica la contrària respecte a Espanya” (p. 299). És a dir, que a Espanya, mercès la política reaccionària de la monarquia castellana, no s'hi podia viure cristianament.

I segons Rosenkratz: “Cervantes era un verdadero espanyol; pero el espíritu crítico que en él se albergaba, el genio reformador que le animaba eran ajenos a su patria” (Castro, 55, nota 3)

RELACIONS AMB CATALUNYA

D'una lectura atenta del *Viatge al Parnàs* en Martí de Riquer en treu la conclusió que En Cervantes va passar la seva joventut a Nàpols i Sicília (Leer a Cervantes, 87)

Vers el 1567, Cervantes té un conflicte a la Cort i segons Trapiello va marxar a València i d'aquí a Barcelona, abans de sortir cap a Roma, on li trobem ja al 1569.

A Roma entra al servei del cardenal Juli Acquaviva i Aragó i viu a casa seva.

Però el cardenal va sortir cap a Roma des de Barcelona, per la qual cosa un gran tou d'autors creuen, en conseqüència que En Cervantes també hi seria.

Deixa el servei del cardenal i se'n va a València, on s'allista aquí a la companyia d'En Miquel de Montcada, per anar a la batalla de Lepanto. Per En Martínez i Martínez, "han estat valencians els seus companys a l'exèrcit durant diversos anys" (p. 47).

L'estol salpa de Barcelona, el 26 de juny de 1571 (Navarrete, 14)

Després de la batalla, l'estol trona a Messina, on es recull. Aquí desembarca Cervantes i ingressa a l'hospital, al 1574 (Leer Cervantes, 49). El trobem a Sicília, almenys entre 1572 i 1574, on és a Palerm. A Nàpols i Messina hi troba antics companys d'armes com els valencians Andreu Rey d'Artieda i Cristòfor de Virués.

El novembre de 1574 dóna per acabada la seva vida militar. Roman a Nàpols fins al novembre de 1575, en que torna cap a Espanya a bord de la Galera Sol rumb a Barcelona (Canavaggio 122).

"No gaire lluny de Cadaquers o Palamós" (Canavaggio, 123), la galera és capturada per Arnau mamí i deportat a Alger, entre d'altres molts cavallers i gent principal (Trapiello, 70). En demanen rescat perquè era un capità.

Per En Martínez i Martínez, Cervantes "ha tingut, durant el captiveri tracte gran i íntim amb les gents d'aquesta terra" (p. 47).

Intenta una fuga amb un valencià dit Onofre Eixarch (Canavaggio 143).

El valencià fra Jordi d'Oliver i fra Jeroni Antich, surten cap a Alger a rescatar-lo, on desembarquen el 20 d'abril de 1577. La fuga, on també hi ha implicat el virrei de València (Canavaggio, 137) fracassa.

Al cap de poc s'arma de Mallorca una fragata a rescatar-lo (Canavaggio, 134) i Felip II fa diverses gestions per aconseguir la seva llibertat a través de comerciants valencians (Canavaggio, 137)

Al 1577 és alliberat el seu germà. El 24 d'agost surt d'Alger, amb un grup de més de cent presoners i torna a Espanya. El 1r de setembre assisteix a una missa d'acció de gràcies a la Catedral de València (Spunberg, 50-51). Porta cartes dirigides als virreis de Mallorca i València perquè mirin d'aconseguir la llibertat dels qui encara queden a Alger (Spunberg, 53)

Al 1578, la seva mare, des de València demana al Consell de Guerra, autorització "per exportar a Alger vuit mil ducats de mercaderies" del Regne de València (Canavaggio, 139), la qual cosa li concedeix el virrei i Cptà. Gral. de València (St. Fco., Cervantes y Vcia., 27)

Al juny de 1578, l'Orde de la Mercè autoritza el comerciant valencià Ferran de Torres a fer-se càrrec de la tramitació del rescat d'En Cervantes (Spunberg, 58).

Al 1579 trava amistat a Alger amb el poeta sicilià Antonio Veneziano (Leer Cervantes, 56)

El 1580 torna a Dènia i d'aquí, amb d'altres captiu, arriba a València, on són acollits al convent dels Trinitaris (Canavaggio, 149). I després "tingueren lloc les processons que s'acostumen a fer en acció de gràcies" (Trapiello, 84). Hi ha una evocació d'aquesta tornada a *El amante liberal*, que diu que "l'endemà

veieren davant d'ells la desitjada i estimada pàtria; es renovà l'alegria als seus cors, s'esvalotaren els seus esperits amb el nou contentament, que és un dels més grans que en aquesta vida es pot tenir, arribar després de llarg temps de captiveri sa i estalvi a la pàtria" (Canavaggio, 149)

S'està uns mesos a València, on manté contactes amb els poetes valencians i sovinteja la botiga de Joan Timoneda (Canavaggio, 150)

Escriu *Los baños de Argel*, una obra dedicada a Miquel d'Aranda, un "sacerdot valencià que, sens dubte fou lapidat i cremat davant seu" (Canavaggio, 130).

Al 1582 la seva mare intenta vendre al comerciant valencià Joan de Fortuny una llicència comercial que guardava de l'època en què els seus fills eren presos a Àfrica (Spunberg, 69)

Al 1584, rep el suport d'Ascani Colonna, futur virrei d'Aragó.

Al 1590 una seva neboda trenca el matrimoni amb Pere de Lanuça i Perellós, un membre de l'alta aristocràcia aragonesa (Spunberg, 122), i germà del famós Justícia d'Aragó (Leer Cervantes, 70).

Al 1595 obté el primer premi d'unes justes poètiques organitzades pels dominics de Saragossa (Spunberg, 123).

Abans del 1604, possiblement al 1603, s'edita el Quixot a Barcelona.
I al 1605 hi ha dues edicions a València.

Al 1609, en ser designat el comte de Lemos, Pere Ferrandis de Castre, nou virrei de Nàpols, Cervantes intenta formar part de la seu seguici administratiu. Es trasllada a Barcelona, al 1610 on aquí va intentar entrevistar-se amb el comte, però només ho va poder fer amb el seu vell amic Lupercio Leonardo de Argensola, aragonès (Leer Cervantes, 79).

D'acord amb una molt difosa tradició oral i escrita, En Cervantes tenia una casa a Barcelona, on, segons En Martí de Riquer, escriuria alguns fragments del Quixot.

Per En Riquer En Cervantes va residir a Barcelona al 1610 (Leer Cervantes, 80). I ens diu que "el seu viatge per Catalunya i el seu coneixement de Barcelona influïren poderosament a l'última secció de la segona part del Quixot" (80).

El 1613, el comte de Lemos, Pere Ferrandis, Virrei de Nàpols, comença a passar-li un subsidi financer (Spunberg, 176). Cervantes li dedica la Segona Part del Quixot.

Al 1614 es publica *El Quixot* d'Avellaneda, a Catalunya. Du peu d'impremta de Tarragona, però En Vindel ha fet veure que les lletres eren de la impremta barcelonina d'En Sebastià Cormelles ["Introducció" de Martí de Riquer al *Quixot* d'Avellaneda, xcvi]. A la segona Part del Quixot, aquest, a Barcelona, assegura que s'hi està imprimint el fals Quixot de l'Avellaneda.

SERVENT CATALÀ

Sabem, doncs, que un dels dos Miguel de Cervantes o alguns aspectes del Miguel de Cervantes que coneixem, era de classe alta i militar, que va estar a Flandes i Lepant, a les campanyes d'Oran i La Goleta. Que resideix a Nàpols, Sicília, València i Barcelona. Que els seus avantpassats havien servit tots a la Cort. I que, per això mateix, ell també demana un càrrec a la Cort. I esdevé recaptador d'impostos del fisc reial.

Que és un gran escriptor, amb una formació cultural tremenda, que llegeix molt en italià, llengua i cultura d'on li provenen un cúmul d'expressions i referències, que té amics a València i Sicília i que denuncia la política castellana i uniformista, dels reis d'Espanya, justament en un moment en què l'Estat començava a endurir la seva actitud contra la independència jurídica i política dels diferents regnes de la Corona d'Aragó.

Hem vist que era favorable a una política catalana mediterrània.

Quina nissaga, doncs, a Catalunya, hi havia qui s'hi pogués identificar?

Sabem que a una branca dels Servent mallorquins van passar a Castella, on es van passar a dir Cervantes.

Eren, per tant, els Cervantes uns Servent?

D'entrada coincideix que els Servent valencians eren una família noble. Un Berenguer Servent, porcedent de Perpinyà, va participar a la conquesta del Regne de València, amb En Jaume I, provinents de Perpinyà i es va instal·lar a Xixona.

El rei li va concedir el Castell Roig, a Ibi. A Xixona hi va tenir dilatada i duradora descendència.

En Gaspar de Escolano ens diu a la *Historia de la Insigne y Coronada Ciudad de Valencia* que En Jeroni Servent serví el rei Felip II en totes les ocasions del seu temps, per espai de quaranta anys, com foren els socors d'Oran i de la Goleta o Tunis i la presa del Penyal de los Vélez de la Gomera. Després passà a la guerra de Flandes, amb els seus germans Andreu i Felip, on assistiren tot el temps que governà aquells estats el duc d'Alba i se senyalaren a la batalla de Sant Guillem [...]. D'allà passaren a Holanda, al setge d'Arlén, en què foren volats els tres germans d'una mina i quedaren maltractats".

Curiosament, hi ha un Felipe de Cervantes que escriu uns versos a Santa Elena.

Els Germans García Caraffa ens diuen que el solar dels Servent radicà a Puigerdà i s'estengué per tot Catalunya. I a l'autobiografia que Cervantes ens dona d'ell mateix ens diu que "en un lloc de les muntanyes [...] tingué principi el meu llinatge", Quixot, I, XXXIX.

Els Servent, per tant, són al Principat de Catalunya, al Regne de València i també a Nàpols, on el barceloní i patró de galeres Lluís Sirvent fa d'ambaixador del Rei Alfons davant dels emissaris egipcis de a Rodes, els anys 1429-30 (Alfonso el Magnánimo, 367, nota).

Servent al s. XIV:

Garcia Sirvent, canceller del rei Pere III.

Bartomeu Sirvent: secretari de Pere III i de Joan I. Fou, segons Joan Fuster, un dels "introdactors i mestres del nou estil cancelleresc", que va influir profundament en les notaris de València.

Altres Servent, segle XV, són:

Bernat Sirvent, lloctinent del Tresorer d'Alfons IV (Dietaris Genral.)

Francesc Sirvent, jurista

Jofre Servent, mercader de Barcelona i Conseller

També un Jofre Servent és receptor dels rèdits reial i de la batllia general, durant la revolta catalana contra Joan II, 1461.

Berenguer Servent, cònsol de catalans a Alexandria.

Sabem que Cervantes era un admirador de Lluís Vives, que glossa en diferents ocasions a les seves obres. I que un Francisco Cervantes de Salazar fins i tot tradueix la *Introducció i camí a la saviesa*, d'En Vives.

Els Servent són parents directes dels Vives de València. I a Barcelona, és un altre Vives el primer a editar les dues parts del Quixot en un sol llibre, al s. XVII.

Els Servent Catalans que provenen de Puigcerdà diuen en els seu armorials que es van estendre per tot Catalunya, València i Amèrica.
Però els que realment trobem a Amèrica són els Cervantes.

Els Servent de Barcelona estan emparentats amb els Colom-Bertran. Cervantes ens diu que En Sanç de Cardona era el marit de Maria Colom, la néta del Descobridor. I a la Biblioteca Colombina hi ha uns quants llibres d'En Cervantes.

CERVANTES CITAT ENTRE ELS AUTORS DE LA NACIÓ CATALANA

Finalment, si En Cervantes hagués estat català, n'hauria d'haver quedat alguna mena de referència. Aquí la tenim: l'Andreu Bosch ens diu, al seu *Sumari*, de 1628, que entre els autors dels diversos Regnes de Catalunya que “proven la innata fidelitat de la nació catalana”, a més a més de Martínez del Vilar (aragonès), Lucio Marineo Sículo (sicilià), Mieres (català), Jeronimo Çurita (aragonès), el Pare Diago (aragonès), En Beuter (valencià), En Vicent d'Espinell (tal vegada un Espinalt), car En Bosch cita el seu llibre *March de Obregon*, en català; Carbonell, Molí, el Mestre Osorio amb el seu Sermó de la Immaculada Concepció de Maria, de 1618, Joan Antoni de la Vera y Zunyega (pensem que els Zúnyiga són Requesens) o el Doctor Menescal, hi ha En “Miquel de Cervantes”.